

RUTINE U JASLIČKIM SKUPINAMA I ZAŠTO SU ONE VAŽNE?

ŠTO SU RUTINE?

Pod pojmom rutine, najopćenitije govoreći, podrazumijevamo specifične, ponavljajuće aktivnosti koje uključuju dva člana ili više članova neke zajednice (primjerice obitelji ili odgojno-obrazovne skupine).

Pojam *rutina* valja razlikovati od pojma *ritual*. Razlika između rutina i rituala je u tome što se rutine često ponavljaju i postaju dio uobičajenog ponašanja neke zajednice. Rutinske aktivnosti uključuju trenutačnu povezanost i komunikaciju te nakon što je određena rutinska aktivnost gotova, nema dodatnih promišljanja o provedenoj aktivnosti.

Rituali uključuju simboličku komunikaciju i odražavaju ono što jesmo kao grupa te sadržavaju veliku dozu emocionalne povezanosti i osjećaja pripadanja. Zbog toga se o njima razmišlja i nakon što završe i mogu se pohraniti kao važan događaj i važna iskustva.

Još jedna važna razlika između rutine i rituala odražava se u situacijama koje su stresne za određenu grupu ili zajednicu. U takvim situacijama, poremeti li se rutina, mogu nastati zbrka i kaos, no poremeti li se rituali, nastaje prijetnja čitavoj grupnoj koheziji (Bohaček, 2017., prema Fiese i sur., 2002.).

Iako su rutine i rituali različiti pojmovi, u svakodnevnom „životu“ odgojno-obrazovnih skupina u dječjim vrtićima oni su međusobno povezani. Primjerice, ručak u odgojno-obrazovnoj skupini sadržava karakteristike rutina i rituala. Rutinske aktivnosti su one koje nemaju simboličko značenje, primjerice postavljanje stola, serviranje hrane i slično, a rituali su aktivnosti poput čekanja da odgojitelj poželi djeci „dobar tek“ prije nego djeca počnu jesti, redosljed serviranja hrane i pića ili neki oblici simboličke komunikacije koji su važni samo za tu odgojno-obrazovnu skupinu. Dakle, praktični zahtjevi pri obroku mogu biti slični u više odgojno-obrazovnih skupina, ali simbolika koju nose rutine i rituali zasebni su, jedinstveni za određenu skupinu te odražavaju njezin identitet, karakteristike i zajedničke vrijednosti (Bohaček, 2017). Isto vrijedi i za obitelji.

VAŽNOST RUTINA U ODGOJNO-OBRAZOVNOJ SKUPINI

Naši svakodnevni životi odraslih, ispunjeni su rasporedima aktivnosti i rutinama koje nam pomažu da se sve dnevne aktivnosti odvijaju prema planu i koje nas drže u balansu. Kako djeca tijekom ranog razvoja postaju aktivni sudionici u većini obiteljskih događaja ili događaja odgojno-obrazovne skupine, tako i njima, kao i odraslima, takav dnevni raspored postaje potreban. Djeci su potrebne predvidljive rutine u kojima ima mjesta za fleksibilnost. Neki su od glavnih razloga za to sljedeći:

1. Rutine djeci daju osjećaj sigurnosti i stabilnosti

Nestabilnost i nagle promjene (ne očekivane situacije) izvori su stresa za sva ljudska bića, pa tako i za djecu. Rutine i rituali koji se svakodnevno ponavljaju omogućavaju djeci da upravljaju procesima svojeg učenja i otkrivanja novih stvari unutar sigurnih i ugodnih granica koje rutine stvaraju. Predvidljivi rasporedi aktivnosti, djeci služe kao emocionalni regulatori koji smanjuju količinu stresa, tjeskobe i sukoba (Higgins, Gregory, 2012). Daju djeci osjećaj kontrole i sigurnosti u odnosu na njihovu okolinu. Predvidljivi rasporedi dnevnih rutina naročito su važni u periodima adaptacije, odnosno prilagodbe djece na jaslice ili vrtić jer omogućuju djeci razvijanje osjećaja sigurnosti, povjerenja i privrženosti prema novoj okolini, odgojiteljima i drugoj djeci.

2. Rutine pozitivno utječu na djetetov socijalni, emocionalni i kognitivni razvoj

Pomoću rutina djeca uče o tome što mogu očekivati da će se dogoditi u određenim periodima dana i uče sudjelovati u tim aktivnostima te razvijaju osjećaj ponosa i zadovoljstva nakon što su uspješno ostvarili aktivnost ili dio aktivnosti vezane za rutinu. Također, rutine mogu biti dobar alat u prevenciji nepoželjnih oblika ponašanja, naročito pri prelaženjima iz jedne aktivnosti u drugu – u takvim situacijama rutine djeci omogućavaju da se pripreme na nadolazeću promjenu (Higgins, Gregory, 2012).

Primjerice, dijete u odgojno-obrazovnoj skupini zna da se događaju određene stvari kada je vrijeme za pospremanje sobe dnevnog boravka nakon igre u jutarnjem terminu (nakon pospremanja sobe jede se užina, odnosno voćni obrok, a nakon užine odlazi se na boravak na zraku). Kako dijete napreduje kroz rutinu pospremanja sobe, tako sve više zna što se od njega očekuje nakon što zadatak bude završen. Dakle, rutine djeci daju osjećaj kontinuiteta kroz dan i omogućuju im da znaju što sljedeće mogu očekivati u tom danu. Naravno, osim što je važno da dnevne rutine budu predvidljive, da bi bile dobar alat u prevenciji nepoželjnog ponašanja važno je i da imaju primjerene „znakove“ za tranziciju iz aktivnosti u aktivnost te da uvijek ostane i mjesta za fleksibilnost.

3. Svakodnevne rutine možemo koristiti kao mogućnost za učenje i usvajanje novih vještina

Rutine mogu omogućiti kontekst za učenje. One djeci pomažu naučiti kako je njihov svijet organiziran i što ona moraju činiti da bi uspješno funkcionirala u tom svijetu (Higgins, Gregory, 2012, prema Sussmen, 2011). Primjerice, djeca uče o tome da je nakon buđenja ujutro, a prije odlaska u vrtić, potrebno odjenuti se i obaviti jutarnju higijenu. Pri dolasku u vrtić potrebno je pospremiti jaknu i cipele u garderobni ormarić, obuti papuče i doručkovati prije slobodne igre ili sudjelovanja u aktivnostima. Također, učit će i o važnosti pranja ruku prije obroka ili oblačenja odjeće i obuće primjerene vremenskim uvjetima prije odlaska na boravak na zraku.

Rutine se mogu koristiti i kao prilika za razgovor s djecom u svrhu razvijanja govora i komunikacijskih vještina. Tijekom izvršavanja rutinske aktivnosti, odrasli mogu poticati djecu na imenovanje predmeta koji se koriste u rutini ili diskusiju o radnji koja se obavlja. Primjerice, u jasličkoj se odgojno-obrazovnoj skupini prije obroka djeci oko vrata vežu podbradnjaci različitih boja te dijete na poticaj odgojitelja prepoznaje i imenuje boju svojeg podbradnika te podbradnika druge djece za stolom.

Unutar rutina moguće je učiti i vještine vezane za matematiku i redosljed – dok slijede potreban redosljed aktivnosti, djeca uče o vezama među elementima, o količinama i jednostavnim računskim operacijama. Primjerice, tijekom rutinske aktivnosti pospremanja sobe, djeca uče o tome da svaka igračka i materijal imaju svoje mjesto – male drvene kocke pospremaju se u manju košaru, a velike plastične kocke pospremaju se u veliku košaru (povezivanje veličina i količina) ili tijekom obroka prebrojavaju količinu djece za stolom i određuju koliko im je potrebno zdjelica, šalica i ostalog pribora za jelo.

Jedna je od najvažnijih uloga rutina i rutinskih aktivnosti u najmlađoj dobi razvoj samostalnosti kod djece. Rutine ne samo da pomažu djeci da uče o svojem danu nego im i pomažu razvijati motoričke vještine potrebne za izvršavanje zadataka uključenih u rutine. Uz razvoj vještina vezanih za samostalnost, djeci raste samopouzdanje kako postaju sve uspješniji u izvršavanju navedenih zadataka.

NEKE OD RUTINA U ODGOJNO-OBRAZOVNOJ SKUPINI:

Rutine u igrama i aktivnostima – rutinske radnje u slobodnoj igri i aktivnostima u sobi dnevnog boravka ili aktivnostima vođenima od strane odgojitelja te boravku na zraku.

Rutine brige o sebi – promjena pelena, pranje ruku i umivanje – održavanje osobne higijene, obroci, oblačenje i obuvanje, dnevni odmor.

Rutine koje se odvijaju u prijelazima iz jedne aktivnosti u drugu – pripremanje materijala potrebnih za određenu aktivnost, pospremanje igraćaka i materijala nakon igara i aktivnosti, pospremanje pribora za jelo nakon obroka, biranje slikovnice koja će se čitati itd.

Svaka od tih rutina uključuje brojne različite radnje i aktivnosti (primjerice, rutina oblačenja za odlazak na boravak na zraku uključuje odlazak u garderobu, otvaranje garderobnog ormarića, skidanje jakne s vješalice i oblačenje jakne na tijelo, izuvanje papuča, obuvanje cipela ili tenisica, pospremanje papuča u ormarić, čekanje uz ormarić dok ostala djeca ne završe s oblačenjem itd.) i svaka od njih nudi brojne mogućnosti za učenje (Jennings, Hanline, Woods, 2012).

Zaključno, valja naglasiti da se na rutine ne bi trebalo gledati samo kao na nešto što se mora učiniti, već kao na prilike za učenje i usvajanje novih vještina, razvoja samostalnosti i samopouzdanja kod djeteta te kao na priliku za smislenu interakciju između djeteta i odraslih iz njegove okoline. Važno je osigurati dovoljno vremena za rutine te omogućiti određenu dozu fleksibilnosti.

Preporučena literatura:

Bohaček, A. (2017): *Uloga rutina i rituala u ranom učenju i ranoj intervenciji*, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb.

Jennings, D., Hanline M. F., Woods J. (2012): „Using routines-based interventions in early childhood special education“, *Dimensions of early childhood*, sv. 40.

Higgins, N., Gregory, D. (2012): „Learning through routines“

(<https://www.raiselearning.com.au/blogs/news/5863603-learning-through-routines>).

Članak pripremili odgojitelji: Ana Puzjak i Magdalena Karačić,
odgojno-obrazovna skupina „Krijesnice“